

PSIXOLINGIVISTIKAGA OID TADQIQOTLARINING AHAMIYATI

Begoyim Yuldosheva

Navoiy davlat pedagogika instituti o'zbek tili va adabiyoti fakulteti

4-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13890731>

ARTICLE INFO

Received: 27th September 2024
Accepted: 29th September 2024
Published: 30th September 2024

KEYWORDS

psixolingvistika,
lingvopsixologiya, *nutq,*
nutqpatologiyasi, *til,*
nutqgenezisi, matn, retsipient.

ABSTRACT

Ushbu maqolada psixolingvistika, ya'ni lingvopsixologiya yo'nalishining yuzaga kelish shartlari, o'ziga xosligi va bugungi kundagi zarurati xususida so'z boradi. Uning matni idrok etish va tushunish jarayonida tutgan o'rni hali ham yetarlicha o'rganilmagan, bu esa, o'z navbatida, matn tahlili va semantik idrok etish qoidalarini aniqlash masalasida jiddiy e'tibor qaratishni talab qiladi

Psixolingvistika tadqiqotlarining ahamiyati haqida gaplashaylik. Bu so'z qanday ma'noni anglatadi? Bu, psixologiya va lingvistik sohasidagi tadqiqotlar bilan shug'ullanuvchilar uchun bir tunji so'zdir. Psixolingvistika, insonning fikr va tili o'rtasidagi munosabatlar va ta'sirlar haqida o'rganishni o'z ichiga olgan so'ndiq fan. Psixolingvistika tadqiqotlarining ahamiyati juda katta. Bu soha insonning fikr konstruksiyalari va til strukturalarining o'rganilishi yoki tahlili uchun muhimdir. Misol uchun, bitta tilda so'z qaysi ma'noni bildiradi, odam fikrlagan narsani qanday ifodalashadi - bularning hammasi psixolingvistika tadqiqotlari tufayli aniqlanadi. Bu, ma'noni tushunishning, tilni o'rganishning va tarjima qilishning muhim qismi.

Psixolingvistika tadqiqotlari yana bir muhim nuqta edi - bu, boshqa tillarning qanday tajriba qilishi mumkinligini o'rganish. Bu, tarixi va madaniyatlari kelasi o'rganishda, til tajribasiga ega bo'lish uchun juda muhimdir. Shu sababli, psixolingvistika tadqiqotlarining davlatning ma'naviy va ilmiy rivojlanishida ahamiyati bor. To'rttak, qo'shimcha ilmiy ta'tilat tajribalarini o'rganish orqali, biz o'zimizni, jamiyatimizni va dunyo bilimini o'rganishimizga yordam berishi mumkin.

Psixolingvistik tadqiqotlar til va bilish o'rtasidagi murakkab munosabatlarni tushunishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tilning miyada qanday qayta ishlanishi va ishlab chiqarilishini o'rganish orqali tadqiqotchilar ongimiz ma'lumotni qanday izohlashi va muloqot qilishi haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishlari mumkin. Ushbu fanlararo soha psixologiya, tilshunoslik va nevrologiyaning elementlarini birlashtirib, tildan foydalanishni ta'minlovchi kognitiv jarayonlarni o'rganib, lingvistik ma'lumotlarni qanday olishimiz, saqlashimiz va olishimiz haqida yorug'lik beradi.

Psixolingvistik tadqiqotlarning asosiy hissalaridan biri bu tilni o'rgatish va o'rganish amaliyotini xabardor qilish qobiliyatidir. Tilni o'zlashtirish va qayta ishlash bilan bog'liq kognitiv mexanizmlarni aniqlash orqali tadqiqotchilar individual o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan yanada samarali o'qitish usullarini ishlab chiqishlari mumkin. Masalan, miyaning sintaksisni qanday ishlashini tushunish o'qituvchilarga murakkab jumla

tuzilmalarini tushunish va ishlab chiqarishni osonlashtiradigan o'quv materiallarini loyihalashda yordam beradi. Ushbu tadqiqot, shuningdek, til kasalliklari va nogironlik haqida qimmatli tushunchalarni beradi va klinisyenlarga tilda qiyinchiliklarga duch kelgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash uchun aralashuv strategiyasini shakllantirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, psixolingvistik tadqiqotlar inson bilishi va muloqotini tushunishimiz uchun muhim ahamiyatga ega. Tilning miyada qanday qayta ishlanishini o'rganib, tadqiqotchilar kognitiv funktsiyaning tilning o'zidan tashqariga chiqadigan asosiy tamoyillarini aniqlashlari mumkin. Bu bilimlar xotira, e'tibor va qaror qabul qilish nazariyalari haqida ma'lumot berishi mumkin, bu bizga atrofimizdagi dunyoni qanday idrok etishimiz va ular bilan qanday munosabatda bo'lishimizni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Oxir oqibat, psixolingvistik tadqiqotlar inson ongini tushunishimizni kuchaytirish va til va fikrlash tabiati haqida qimmatli tushunchalarni berish imkoniyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Madjidova R.U., Muxitdinova X.S., Sultonova Sh.M. Umumiy tilshunoslik fanidan ma'ruzalar matni. - Toshkent - 2016.
2. Primov A., Qodirova X. Tilshunoslikning dolzarb muammolari. O'quv-uslubiy qo'llanma.
3. Белянин В.П. Основы психолингвистической диагностики (модели мира в литературе). - М: Тривола, 2000.
4. Каримов С.А. Назарий тилшунослик масалалари. - Самарканд - 2012.
5. Ковшиков В.А., Пухов В.П. Психология. Теория речевой деятельности: Учебник для вузов. - М.: Астрель, АСТ, 2007.
6. Леонтьев А.А. Психолингвистические единицы и порождение речевого высказывания. - М.: Наука, 1969.
7. Новиков А.И. Текст как объект исследования лингвопсихологии // Методология современной психолингвистики: Сб. статей. - Москва; Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2003.